

UUTISET

Tanska rynni eläinsuojelun mallimaaksi

Tanska tunnetaan tehotuotannon sikamaana, mutta nyt maa on alkanut kiillottaa imagoaan.

Jos etsii tietoa eläinten hyvinvointia ulkomaankielellä, Tanska ponnahtelee esiin maana, joka kielsi ensimmäisenä maailmassa antibiootit kasvun edistäjinä ja joka pitää hellää huolta possu- jensa hyvinvoinnista. Kyse on pitkälti siitä, että Tanska on taitava markkinoimaan itseään.

Tehotuotantomaat Tanska, Hollanti ja Saksa kiillottivat imagoaan viimeksi huhtikuussa erityisellä julistuksella, jolla haluttiin kieltää sikojen häntien typistys, porsimishäkkien käyttö ja kirurginen kastraatio. EU-komissio lupasi tutkia ehdotuksia.

Asialla olivat maiden maatalousministerit, erityisesti eläinsuojelusta kiinnostunut Tanskan **Dan Jörgensen**, joka tosin vaihtui juuri toiseen ministeriin.

Tanska on päässyt näin ottamaan ykköspaikan eläinten hyvinvoinnin mallimaana. Osa sen tekemistä muutoksista onkin tiukempia kuin EU vaatii. Ruotsi hyppäsi hyvinvointijulistukseen mukaan viime metreillä. Myös suomalaisia oli paikalla Kööpenhaminassa, mutta ministeriö ei mennyt julistukseen mukaan.

”Meillä nämä asiat ovat jo pääsääntöisesti kunnossa, lailla tai vapaaehtoisesti”, MTK:n eläinlääkäri, **Leena Suojala** sanoo.

Suojalan mukaan Tanskakaan ei ottanut tuottajia tai teollisuutta mukaan millään tavalla vaan toimi politiikkotasolla.

Porsasvienti kasvaa
Tiukat vaatimukset tietävät yleensä korkeampia kustannuksia. Tanskan sianlihan tuottajat muistuttavat, että kau- niimpi maailma maksaa ja voi johtaa siihen, että halvempaa lihaa alkaa tulla muualta. Toi- mitusjohtaja **Hans Aarestrup** on laskenut, että yhden sikaki- lon liikuttaminen maailmalla maksaa vaivaiset 10 senttiä.

Niinpä poliitikot päättävät Aarestrupin mukaan nyt, missä tuotanto tapahtuu ja millä eh- doin. Tanskan 30 miljoonasta siasta enää 18 miljoonaa kasva- tetaan lihaksi ja teurastetaan Tanskassa. Loput viedään elävi-nä porsaina kasvamaan Saksaan ja Puolaan sekä Romaniaan, Ve- näjälle, Baltiaan ja Sloveniaan. Syynä ovat tiukentuneet ympäristö- ja kasvatusnormit sekä rehun ja pellon hinta, kertoo Tanskan tuottaja- ja neuvonta- järjestö Landbrug & Fødevarer talous- ja markkinaosaston pää- konsultti **Karsten Flemin**. Ruokittavia suita ja levitettä- vää lantaa on paljon, sillä Tan- ska on pinta-alaltaan kahdeksa- sosa Suomesta, mutta tuottaa 15-kertaisen määrän sikoja. Lähes kaikki menee vientiin. Siksi sikariippuvaisille tanska- laisille on tärkeää olla hyvässä eläinmaineessa maailmalla.

Poikkeuksia ja siirtymäaikoja
Totuus Tanskan eläinsuojelusta on muutenkin hiukan toisen- lainen: maa kielsi antibioottien vapaaehtoisen käytön kasvun edistäjinä 1998, mutta Ruotsi jo 1986. Tanskassakin täyskielto astui voimaan vasta 2000. Lääkkeiden käyttö ei ole kui- tenkaan täysin loppunut vaan siirtynyt kasvukäytöstä lääke- käyttöön. Tanskalaiset vertaavat käyttömääriään usein muihin tehotuotantomaihin, eivät Suo- meen ja Ruotsiin.

Tanska kielsi tänä vuonna emakoiden pitämisen tiineytys- häkissä, mutta siirtymäaika on peräti 20 vuotta. Ryhmäkarsina- ssa pitää olla tilaa 2,8 neliötä emak- koa kohti. Myös häntien typistys sallitaan jatkossakin, jos puremi- seen ei muu tepsä. Suomessa se on kielletty. Tanska on kuitenkin tehnyt paljon työtä tautien ja lääkkeiden vähentämiseksi. ”Aloitimme määrätietoisen työn 1980-luvulla, mutta Ruotsi ja Suomi aloittivat vielä aiaki- semmin. Aina pitää olla askeleen edellä muita, että pärjää markki- noilla”, Flemin kertoo.

Miksi Suomi ei huuda puhtauttaan?
Tanskan vakavimpia pulmia ovat

Tanska on nostanut eläinten hyvinvointia pontevasti esiin, mutta esimerkiksi Søndergaardin tilalla sikojen saporot typistetään.

taudit: sikojen lisääntymis- ja hengistystieoireyhtymä PRRS on vaikea saada hallintaan ja 2013–2014 ryöpsähtänyt sairaalabak- teeri MRSA löytyi valtaosasta teurastamoista ja maatiloilta.

Ihminen ja sika toimivat bakteerin varastoina, ja vaikka MRSA ei tiettävästi tartu lihasta ihmiseen, se on vaikeuttanut vientiä Ruotsiin ja pilaa ikävästi imagokampanjaa.

Suomessa ei ole PRRS:ää, porsasyskää eikä kapia, ja moni muu tauti on lähes kitketty. Mik- si emme huutele puhtauttamme niin kuin Tanska?

”Ensinnäkään Tanska ei kil- paile näillä argumenteilla Suo- men kanssa. Toiseksi meillä tiu- kemmat säädökset tulevat laista,

» Aina pitää olla askeleen edellä muita, että pärjää markkinoilla.

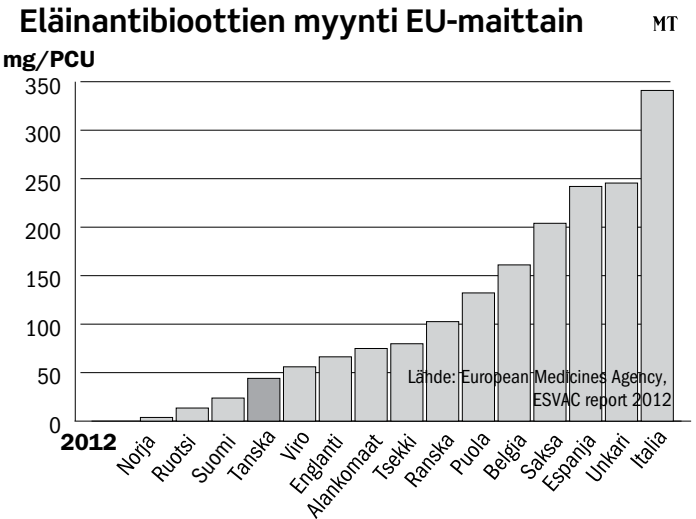
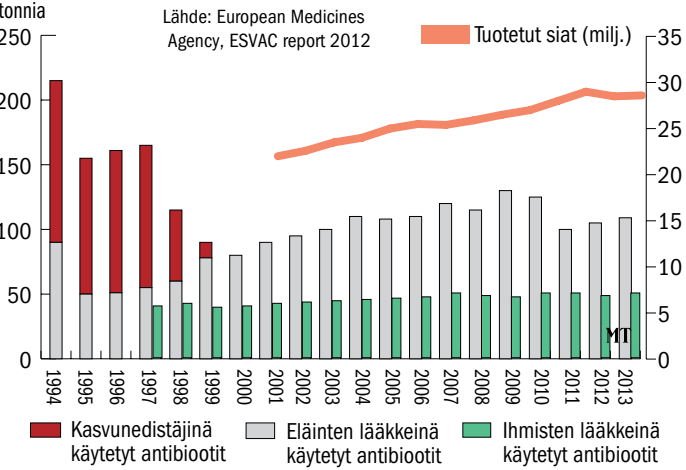
KARSTEN FLEMIN

joten esimerkiksi salmonellatto- muutta ei voi käyttää mainosar- gumenttina. Tautipuhuttaita voi kyllä käyttää ja käytetään laatu- vastuu-sertifikaatissa”, MTK:n Suojala sanoo.

”Tanskassa voidaan vain unel- moida tällaisesta tautitilantees- ta kuin Suomessa.”

EIJA MANSIKKAMÄKI

Määrättyjen lääkkeiden määrä ja tuotetut siat

Vahva yhteishenki loi Tanskan sikaihmeen

Vielä 150 vuotta sitten Tanska- sa nähtiin nälkää. Nyt kääpiö ruokkii possuillaan kuusi kertaa oman väkimääränsä.

Nousu 1800-luvun sotien kur- jistamasta ankeudesta kuulostaa tuhkimotarinalta. Nyt riitti näl- kä, sanoi valtio ja päätti panostaa ruokaan. Se perusti maatalousy- liopiston, satsasi tutkimukseen, rakensi rautatiet ja lauttaliiken- teen ja edisti uusia lajikkeita ja koneistusta.

Sikaihmettä auttoivat lisäksi suotuista ilmasto, tasainen maas- to ja markkinoiden läheisyys. Maito oli ensimmäinen massa- tuote, josta alkoi voin ja juuston vienti. Myöhemmin sianliha lensi pekoniina Britanniaan.

Tanskan tuottaja- ja neuvon- tajarjestön pääkonsultti **Karsten Fleminin** mukaan menestyksessä ehkä tärkeintä oli yhteen hiileen puhaltaminen ja osuustoiminta.

Viljelijät investoivat yhdessä teurastamoista koneisiin ja pa- lovakuutuksiin. He saattoivat ajatella isosti mutta maksaa pienesti. Alkutuotanto kytkey- tyi suoraan teollisuuteen ja vientiin.

”Osuustoimintapohja tarkoi- ti, etteivät viljelijät ja teurasta- mot kilpaileet keskenään. Tuo- tantorakenteestamme on tullut siksi niin vahva”, Flemin sanoo.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Tanskalaisella sikatilalla on miljoonavelat ja luja usko alaan

TANSKA, RANDBØL (MT)
”Tietenkin uskon tähän alaan. Lihaa syödään aina, ja olemme alan ykkösen esimerkiksi gene- tiikan suhteen. Kun tekee asiat niin, että kuluttaja hyväksyy ne, tuotannollani on tulevaisuutta.” Näin sanoo tanskalainen si- kafarmari **Søren Søndergaard**, 35, Jyllannista.

Hän pyörittää vuonna 1877 perustettua tilaa, jolla on 1 000 emakkoa ja 30 000 porsaan vuo- situotanto. Se on promille koko Tanskan sikamäärästä.

20 000 possuua kasvatetaan vuosittain teuraspainoon eli 110 kiloon neljällä omalla tilalla, jotka sijaitsevat viiden kilo- metrin säteellä toisistaan. Kai- killa Søndergaardin tiloilla on yhteensä 14 työntekijää, joista puolet on tanskalaisia ja puolet Romaniaista ja Ukrainasta. Se on tavallista Tanskassa.

Kolmannes possuista menee myyntiin 30-kiloisina. Nyt vain on niin, että ne ostanut tila on lopettamassa ja pitäisi löytää uusi kasvattaja. Vaihtoehtoina on kasvattaa itse tai myydä pos- sut ulkomaille.

Ammattitoverit harvassa
Søndergaardin tilan ympärillä on harvaan asuttua maaseutua ja yhä vähemmän ammattito- vereita. Sikatilat lopettavat en- nätysvauhtia. Syynä on Venäjän viennin tyssääminen.

Niinpä Søndergaard onkin voinut ostaa peltua ja pari tilaa lisää. Hehtaari maksaa seudul- la 120 000 kruunua eli 15 000 euroa. Maatalouslehdessä on ilmoituksia: 360–875 emakon ja 70–125 hehtaarin sikatilat mak- savat 4,5–6,5 miljoonaa euroa.

Tilalla on nyt 700 hehtaaria maata, neljän miljoonan eu- ron liikevaihto ja velkaa 100 miljoonaa kruunua eli noin 13 miljoonaa euroa. Lainan korko on 0,4 prosenttia ja marginaali 1–2 prosenttia.

Velkataakka ei ole niin loh- duton kuin luulisi. Kööpen- haminan tulipalo 200 vuotta sitten synnytti systeemin, jossa viljelijä lainaa rahaa osuus- toiminnalliselta rahoittajalta, joka puolestaan myy vastaavan

velkamäärän bondeina eteen- päin. Lainaaja saa marginaalin ja kiinnitys kattaa velallisen konkurssiriskin.

Tanskassa isot velat ovat tavallisia, sillä pitkästä lainas- ta voi maksaa vuosia pelkkiä korkoja. Nyt tiloja kaatuu siksi, että tilat ovat tulleet lyhennys- vaiheeseen, eivätkä rahat riitä.

Saporot on typistetty
Søndergaard kasvattaa 6 000 rehutonista yli puolet itse, jau- hattaa kauran, vehnän, ohran ja rukiin ja sekoittaa tilalla jouk- koon soijaa, heraa ja vitamiineja. Tuotantorakennuksessa on tuhat emakkoa ja 2 500 porsas- ta, ovat osastonsa astuttamista odottaville, tiineille ja porsineil- le emakoille.

”Tiesin tulevista säädöksistä, ja valitsin tällaisen hotellimal- lin: tiineenä oleva emakko voi mennä vapaasti häkkiinsä tai liikkua yleisissä aulatiloiissa”.

Tilaa on 2,5 neliometriä emak- koa kohden. Possut muuttavat kuukauden ikäisinä kasvamaan muihin yksiköihin. ”Astutuksen hoitaa meidän kolme onnenpek- kaamme”, Søndergaard sanoo viitaten ruskean karvaiseen karjuun.

Kaikkien sikojen saporot on typistetty, ja joidenkin eläinten kylvet ovat naarmuilla. Vaitkei- mille luonteille on omat karsi- nansa. Virikkeinä on vähän olkia.

”Jos häntää ei typistetä, mutta sitä purraa, jouduttaisiin käyt- tämään antibiootteja”, tuottaja- järjestö Landbrug & Fødevare- rin edustaja **Jens Dissing Munk** perustelee.

”Eläinlääkäri käy kerran kuussa ja määrää tarvittaessa antibioottipistoksia yksittäisille sioille. Ripulitapauksissa koko lääke annetaan rehussa koko karsinalle”, Søndergaard kertoo.

Sääntely hiertää
Søndergaard kannattaa vapaata kauppaa ja tuista luopumista, mutta sääntely hiertää häntä. ”Odotan muutosta lannanle- vityssääntöihin. Tanska on ai- noana maana säättänyt rajat alle EU:n määräysten sekä sen, kas- vit ja viljelijän talous vaativat.”

Søren Søndergaardin sylissä on alle vuorokauden vanha porsas. Se saa viettää neljä viikkoa emakkonsa kanssa. Sitten alkaa kasvumatka sikalan osastolta toiselle.

Myös se sieppaa, että Tans- kassa eläinsuojelusäädökset ovat lähintä kilpailijaa Saksa- sui kemmat ja teurastamojen palkat EU:n korkeimmat.

”Saksassa viljelijä säästää 8–12 euroa per sika, kun voi myydä biokaasua ja sikaloiden kattojen aurinkosähköä tilan ulkopuolel-

le. Lopputuotteessa on kuiten- kin vain parin sentin hintaero, kun pitäisi olla ainakin 10.”

Søndergaard saa Danish Crownilta 1,37 euroa kilolta 85-kilon ruhosta. Tanskan siat matkaavat teurastamoon puoli- vuotiaina ja 110-kiloisina, saksa- laiset 130-kiloisina.

Luomutuotannolle ja Tans- kan tiukoille hyvinvointisää- döksille Søndergård hiukan hymähtää. Sikavienti suun- tautuu ympäri maailman, ja ratkaisevaa on hinta ja ruuan perusturvallisuus.

”Luumu ei kiinnosta minua, mutta kuluttaja voi valita, mitä

syö. Bisnesmielessä kiinnostaa, jos siltä alkaa näyttää”, Sønder- gaard sanoo.

Jos Kööpenhaminan kahvi- loita katsoo, siltä alkaa näyttää. Kauppaketju Coop alensi hil- jattain luomutuotteiden hintoja noin viidenneksen. Tuottaja- hintaan halpuutus ei vaikuta,

sillä kaupparyhmiä on useita ja kilpailu kovaa.

”Kauppa ei sanele Tanska- sa muutenkaan teollisuuden tai viljelijöiden hintoja, koska tuotanto menee pääosin osaksi vientiin”, teurastamon Hansen kertoo.

EIJA MANSIKKAMÄKI

» Kauppa ei sanele Tanskassa teollisuus- den tai viljelijöiden hintoja, koska tuotanto menee pääosin vientiin.

SØREN SØNDERGAARD

Suojapuku päälle, koska MRSA ei näy

Søren Søndergaard ei tiedä, on- ko hänen sikatilallaan juuri nyt sikaloissa pesivää MRSA-baktee- ria. ”Satunnaistestit ovat olleet negatiivisia, mutta bakteeri on oireeton eivätkä testit ole täysin luotettavia.”

Siksi täälläkin suojaudutaan käsipesulla ja kertakäyttöhaala- rilla sikalaan mentäessä ja sieltä tultaessa. Jos bakteeria ilmenei, se olisi Søndergaardille enem- män imago- kuin bisnesongelma. Bisneksessä ongelma rajoittuu lähinnä Ruotsiin ja Britannian pekonin vientiin, mutta laajem- paa lihanvientiä bakteeri ei ole hydyttänyt.

Imago-ongelma tarkoittaa, että monet sikatilalliset ovat kokeneet olevansa toisen luokan väkeä, kun ihmiset ja osa lääkä- reistä karttaa heitä taudin takia. Viljelijöitä ja teurastamoväkeä pidetään vaarana sairaloissa, sillä oireettomatkin siat toimivat bakteerisäiliönä ja sikojen kans- sa kosketuksissa ollut kuuluu riskiryhmään ja joutuu aina eris- tykseen sairaalassa.

Aihe on herkkä maatiloil- le, eivätkä viljelijät mielellään asetu julkisuuteen kertomaan ongelmistaan. Tuottajajärjestön mukaan media on turhaan lei- mannut tuottajia ja Tanskaa, sillä keskustelua käydään muita maita avoimemmin, antibioottien käyt- töä on vähennetty ja bakteerien vastustuskykyä tutkitaan kovasti.

EIJA MANSIKKAMÄKI